

Ухвалено рішенням Комітету
з питань прав людини, національних
меншині міжнаціональних відносин

Протокол № 30 від «8» грудня 2016 р.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

за наслідками розширеного виїзного засідання Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин 22-23 листопада 2016 р. у м. Сєвєродонецьк Луганської області на якому розглядалися питання, пов'язані з законодавчим забезпеченням допомоги внутрішньо переміщеним особам

У відповідності з планом роботи 22 листопада 2016 р. члени Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин (Комітет) відвідали смт. Станиця Луганська, розташоване на лінії розмежування в зоні проведення антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях (АТО). Під час відвідання, члени Комітету мали робочі зустрічі з керівництвом Луганської ОДА, Станично-Луганської державної адміністрації, представниками міжнародних гуманітарних організацій, громадських організацій та населенням Станиці Луганської. Члени Комітету також ознайомились з роботою контрольного пункту в'їзду\виїзду на лінії розмежування (КПВВ) «Станиця Луганська» та мали тривале спілкування з громадянами, які перетинають лінію розмежування.

23 листопада члени Комітету відвідали не функціонуюче КПВВ «Золоте» поблизу населеного пункту Золоте Луганської області. Метою відвідання КПВВ «Золоте» було ознайомлення з ступенем готовності КПВВ до функціонування як транспортного коридору на лінії розмежування та встановлення причин, які заважають повноцінному функціонуванню КПВВ. Під час перебування на КПВВ члени Комітету спілкувалися з мешканцями населених пунктів Катеринівка, Хутір Вольний та інших, які знаходяться в так званій «сірій зоні».

23 листопада у м. Сєвєродонецьк Луганської області відбулося розширене засідання Комітету. В засіданні, окрім членів Комітету взяли участь керівники Міністерства соціальної політики України, Луганської ОДА, представники Уповноваженого Верховної ради України з прав людини, Міністерства освіти України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Антитерористичного центру при СБУ України, Державної фіскальної служби України, Пенсійного фонду України, Міністерство України з питань тимчасово

окупованих територій та внутрішньо-переміщених осіб, представники міжнародних гуманітарних місій та громадських організацій ВПО.

Під час проведення засідання була заслухана інформація представників профільних міністерств та відомств, Луганської ОДА, Міжнародного Комітету Червоного Хреста та громадських організацій щодо законодавчого забезпечення та практичного надання допомоги внутрішньо переміщеним особам. Зокрема – забезпечення прав громадян України, що проживають в районі проведення антитерористичної операції, забезпечення прав громадян України при перетині лінії розмежування, функціонування КПВВ, проблемні питання пенсійного та соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб та розглянута низка інших питань.

Переважає більшість виступаючих наголошувала на проблемах, які виникли у ВПО з прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 08 червня 2016 року «Про деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» № 365 якою затверджується порядок призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 05 листопада 2014 року № 637 та порядок здійснення контролю за проведенням соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування.

Метою постанови № 365 є удосконалення системи призначення (відновлення) та здійснення контролю за соціальними виплатами внутрішньо переміщеним особам.

За інформацією Міністерства соціальної політики України, станом на 16.11.2016 від ВПО та органів, що здійснюють соціальні виплати надійшло 428 085 заяв щодо призначення (відновлення) соціальних виплат. Кількість осіб, відносно яких прийнято рішення щодо поновлення соціальних виплат 274764, що складає лише 64,2 %.

За оцінками міжнародних експертів, норми вказаної постанови суперечать Конституції України, а також міжнародним та європейським стандартам захисту прав внутрішньо переміщених осіб.

Так, відповідно до статті 46 Конституції України, громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх, зокрема, при виході на пенсію (щомісячне довічне грошове утримання),.

Крім того, право громадян України на отримання пенсій встановлює Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Таким чином, будь-яке обмеження можливості реалізації права на отримання пенсійних виплат є неприпустимим.

Разом з тим, згідно з постановою № 365, рішення про виплату внутрішньо переміщеним особам пенсій, субсидій, довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення, надання соціальних послуг за рахунок коштів державного бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування **приймають Комісії з питань призначення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам,**

що прямо суперечить як Конституції України, так і спеціальному законодавству.

Отже необхідно вилучити пенсійні виплати з переліку видів виплат, передбачених в пункті 1 порядку призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, затвердженого вказаною постановою.

Щодо порядку здійснення контролю за проведенням виплат внутрішньо переміщеним особам за місцем їх фактичного проживання/перебування, затвердженого постановою № 365, то не тільки національні правозахисні організації, а й міжнародні експерти звертають увагу, що його норми носять дискримінаційний характер по відношенню до внутрішньо переміщених осіб, оскільки особи, які не зареєстровані, як внутрішньо переміщені та мають право на пенсійні виплати, не підлягають будь-яким перевіркам, зокрема, із складанням акта обстеження матеріально-побутових умов на відміну від осіб з відповідною реєстрацією, що призводить до порушення соціально-економічних прав цих осіб як громадян України.

Таким чином, реалізація норм, передбачених постановою № 365 в існуючій редакції унеможлиблює виконання державою ключових вимог стосовно забезпечення ефективного надання соціальних пільг та послуг внутрішньо переміщеним особам.

12 жовтня 2016 р. Парламентська асамблея Ради Європи схвалила Резолюцію 2133 (2016) «Засоби правового захисту від порушень прав людини на українських територіях, що знаходяться поза контролем української влади». В цілому, підтримавши Україну у протидії агресії Російської Федерації та визнавши «ефективний контроль» РФ на території Автономної республіки Крим та в окремих районах Донецької та Луганської областей, Парламентська асамблея Ради Європи наполегливо закликала українську владу «полегшити, наскільки це в її силах, повсякденне життя жителів територій поза межами її контролю та переміщених осіб з цих територій за рахунок зменшення адміністративного тягаря щодо доступу до пенсій і соціальної допомоги...» (п. 17.3 Резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи 2133 (2016)).

Рада Європи закликає привести процедури контролю та перевірок стосовно внутрішньо переміщених осіб у повну відповідність з міжнародними стандартами, а також забезпечити активне залучення громадськості та проведення публічних консультацій щодо проектів відповідних змін до законів та підзаконних актів до їх ухвалення.

За наслідками засідання Комітету, з метою підвищення ефективності законодавчого та інституційного впливу держави на процес допомоги внутрішньо переміщеним особам та громадянам України, які проживають в районі проведення антитерористичної Комітет **рекомендує:**

1. Президенту України:

На виконання підпункту 1), пункту 1 Рекомендацій парламентських слухань на тему: "Стан дотримання прав внутрішньо переміщених осіб та громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України та на тимчасово неконтрольованій території в зоні проведення антитерористичної операції" затверджених постановою Верховної Ради України від 31 березня 2016 року № 1074-VIII розглянути доцільність проведення засідання Ради національної безпеки і оборони України з питання дотримання прав внутрішньо переміщених осіб та громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України та в населених пунктах Донецької та Луганської областей, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, в районі проведення антитерористичної операції в першому кварталі 2017 р.;

2. Верховній Раді України:

В порядку денному пленарних засідань п'ятої сесії Верховної Ради України VIII скликання визначити сесійний день під час якого розглянути законопроекти, спрямовані на вирішення нагальних проблем внутрішньо переміщених осіб.

Зокрема, законопроекти, щодо компенсації за пошкоджене житло, компенсації вартості пошкодженого майна, відшкодування збитків за зруйноване (знищене) або пошкоджене приватне житло особам, приватне житло або приватні домогосподарства яких було пошкоджені (зруйновані) під час проведення або внаслідок проведення антитерористичної операції.

3. Кабінету Міністрів України:

3.1) Внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 505 «Про надання щомісячної адресної грошової допомоги ВПО для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» в частині збільшення розміру грошової компенсації ВПО до суми прожиткового мінімуму, вилучивши при цьому граничну межу в розмірі 2400 грн на сім'ю.

3.2) Внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 505 «Про надання щомісячної адресної грошової допомоги ВПО для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» в частині відновлення права на допомогу в разі працевлаштування ВПО.

3.3) Оскільки Постановою Кабінету Міністрів України від 08.06.2015 №365 **пенсія**, порядок її призначення та відновлення прирівняна до **соціальних виплат** і, відповідно, встановлено обов'язкову вимогу щодо проведення управліннями соціального захисту населення перевірок фактичного

проживання ВПО на підконтрольній території, за адресою, вказаною у довідці, до моменту призначення допомоги та кожні півроку - внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 08.06.2015 №365 «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» щодо відокремлення порядку пенсійних виплат ВПО від порядку соціальних виплат ВПО.

- 3.4) Розробити та затвердити Порядок надання компенсації за пошкоджене або втрачене громадянами житло, інше майно, майнові та не майнові права під час проведення АТО.
- 3.5) З метою забезпечення належного функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, бюджетних установ та організацій на лінії зіткнення, мотивації працівників до продовження роботи та запобіганню втрати кадрів на законодавчому рівні необхідно урегулювати питання підвищення рівня заробітної плати працівникам бюджетних установ на вказаній території або встановлення мінімальних меж розміру надбавки до доходів громадян, які проживають у зазначених населених пунктах (наприклад, як у гірських районах, де розмір надбавки становитиме 20% доходу але не менше 20% прожиткового мінімуму).
- 3.6) Розробити Порядок та умови надання державної цільової підтримки для здобуття професійно-технічної та вищої громадянами з числа ВПО.
- 3.7) В Державному бюджеті України на 2017 р. передбачити збільшення фінансування на формування, ведення та адміністрування Єдиної інформаційної бази даних ВПО (ЄІБД) та фінансування обласним державним адміністраціям для оснащення технічної бази підрозділів соціального захисту населення, які працюють з ЄІБД.